

Pola Esperantisto

XXX
J A R O

DECEMBRO
1936

Esperantysta
P o l s k i

ELDONANTO WYDAWCA POLLANDA ESPERANTO-DELEGITARO
REDAKTANTOJ PROF. DR ODO BUJWID — MGR TAD. HODAKOWSKI
REDAKTORZY

APERAS LA 1-an DE ĈIU MONATO. REDAKCIAN MATERIALON ONI PETAS SENDI ĜIS LA 20-a DE
ĈIU MONATO. LA REDAKCIO ESTAS RAJTIGITA LAŬ BEZONO SANGI LA TEKSTON DE MANUSKRIPTOJ.

LANDAJ NUMEROJ DE FAKAJ GAZETOJ

En Esp. ekzistas jam diversaj fakaj gazetoj kiel ekz.: poŝt-telegrafista, pedagogia, medicina, scienca, gejunulara, skolta, vegetara k.t.p. Kvankam de tempo al tempo aperadas en ili ŝeĝoj pri tiuj ĉi fakoj en diversaj landoj, estus tamen bone, se oni povus iufoje aperigi ankaŭ landajn numerojn fakajn. Tio signifas, ke la tuta numero estus plenigita nur per materialo de iu sola lando pri iu certa fako. Tia numero donus pli kompletan pririgardon pri iu certa fako en iu aparta lando. Al kunlaborantoj de naciolingvaj samfakaj gazetoj tia numero estus bona fonto pri diversaj informoj rilate respektivan fakon. Tiel, per tiaj numeroj oni donos al Esp. praktikajn servojn. Nun oni uzas Esp. plejparte por pritrakti lingvajn demandojn, organizadon de Esp-istoj, propagandajn aferojn kaj beletristan literaturon. Sed, se Esp. sin okupos nur pri tiuj ĉi aferoj, ĝi neniam fariĝos vere internacia lingvo. Internacia lingvo estas unuavice necesa por praktika vivo, t. e., por ĉiaspecaj fakoj. Tial estas nia devo klopodi, ke Esp. estu ekuzata por tiu ĉi celo. Landajn numerojn de fakaj gazetoj oni povas aranĝi kaj eldoni kiam ajn, sed pre-

cipe bona okazo por tio estas ia historia dato rilate iun fakon en iu certa lando. Same tre bonan okazon por tio prezentas tutmonda Esp. kongreso. La lando, kie okazas tia kongreso, devus laŭeble klopodi precipe en tiu jaro por junĝi Esperanton al praktikaj servoj, kio do ankaŭ estos landaj numeroj de fakaj gazetoj. Tion oni do povus atenci de Polujo en 1937. Kaj oni devus ĉi aferon pripensi laŭeble baldaŭ, ĉar kolektado de materialo, aranĝado, tradukado k.t.p. bezonas sufiĉe multe da tempo.

Por tiaj landaj numeroj oni devas klopodi ricevi ankaŭ materialon subtenon ĉu de tiurilataj organizaĵoj aŭ administracioj. Eble ili donos tial, ke per tiu ĉi afero oni konatigas ja al la mondo la vivon de tiu ĉi lando. Se oni ne ricevas subtenon, do almenaŭ oni eble povas per tia numero facile ricevi necesajn informojn de kompetentuloj kaj aŭtoritatoj, same ankaŭ kliŝojn.

Do, ĉu ni povas en 1937 esperi polajn numerojn de tiuj ĉi suprenolitaj Esp. fakaj gazetoj?

J. Vahtra, Tallinn.

ESPERANTO EN LA LERNEJON!

Jam en la unua epoko de nia movado la propagandistoj konsideris la enkondukon de Esperanto en la lernejojn kiel unu el la ĉefaj de sia agado. Fakte tio estas la ĉefa celo de la propagando, ĉar se ĉiuj homoj konatiĝus kun Esperanto, estas nedubeble, ke ili enkondukus ĝin pro sia propra intereso en siaj internaciaj rilatoj, ĉu privataj kaj rapidege nia lingvo fariĝus la ĉefa lingvo de la internacia komerco, radio, filmo ktp.

Bedaŭrinde tiu malnova sopiro ankoraŭ ne estas realigita! Post kelkaj jardekoj de sindona propagando, la Esperantistaro sendube atingis sennombrajn sukcesojn sur diversaj kampoj. Ankaŭ en la lernejoj la fervora agado de niaj instruistoj-samideanoj ne restis senfrukta. Multloke jam okazis kaj okazas libervolaj kursoj por la gelnantoj, sed decidan sukceson sur tiu kampo oni ankoraŭ ne rikoltis. Tio ne estas miriga, ĉar sukceson ne povas havigi unuopaj izolaj klopodoj, eĉ se faritaj de la plej sinofera fervorulo, — por atingi grand signifan sukceson oni devas agi laŭ sistema plano kaj tian povas realigi ne unuopuloj, sed nur celkonscia asocio.

En la postmilitaj jaroj fondiĝis TAGE, la „Tutmonda Asocio de Geinstruistoj Esperantistaj“ kiu celas kolekti ĉiujn Esperantistajn instruistojn por propagandi efike la enkondukon de nia lingvo en la lernejojn. Malgraŭ la fervora agado de tiu asocio, ĝi ankoraŭ ne sukcesis realigi eĉ la unuan parton de sia tasko, t. e. kolekti la jam esperantiĝintajn instruistojn en apartan asocion por komune agadi por komuna celo. Estas certe, ke Esperanton lernis, precipe lastatempe, granda nombro de instruistoj, el kiuj multaj fervore agadas por nia idealo. Sed estas vere ankaŭ, ke multaj el ili eĉ ne scias pri la ekzisto de TAGE, pri la utilo, kiun ĝi ankaŭ al ili persone povas havigi kaj tial ne aliĝas, ne alportas sian bezonatan kunlaboron, kaj la Asocio ne povas entrepreni grandskalan agadon, ne povas prepari efikan sukceson.

Alia estus la stato de la afero, se la laborema komitato de TAGE povus kalkuli je apogo kaj daŭra kunlaboro de la geinstruistoj, kies bruston ornamas la verda stelo.

Mi volas atentigi per ĉi tiu artikolo la instruistojn kaj instruistinojn pri la graveco de lin asocio, sub kies neŭtrala

legmento estas loko por ili ĉiuj, sendepende de ilia persona politika konvinko aŭ religia kredo. La anoj de TAGE kunlaboras por disvastigi la uzadon de Esperanto ĉe instruistoj kaj gelnantoj ĉiulandaj, ili terrilatigas kun alilandaj gekolegoj, propagandas ĝenerale nian ideon en instruistaj rondoj por tie kreskigi la interesigon, kio estas premiso por la celo: la enkonduko de Esperanto en la lernejojn.

Niaj instruistaj samideanoj povus esti enviindaj! Ili ja posedas jam taŭgan internacian fakan organizaĵon, kiu eldonas jam de 15 jaroj „I. P. R.“ (Internacia Pedagogia Revuo). Dependas nur de ili plifortigi tiun asocion, kunlabori al la revuo, por ke ĝi fariĝu perfekta interkontaktilo por diverslandanoj, ĉar tia internacia pedagogia revuo povus kompreneble larĝigi la fakan horizonton pli ol nacia revuo.

Kial ili ne faras tion? Kiuj povas esti la kaŭzoj? En la nuntempaj krizaj cirkonstancoj oni emas pensi pri tiu neŝatata spektro kiu timigas ĉiun pene ekvilibritan budĝeton: nova kotizo post tiom da aliaj! Sed mi ne kredas ke en nia kazo tio estas la ĉefa kaŭzo! La kotizo ne estas alta, sobra samideano certe povos enbudĝetigi ĝin sen vivdanĝero! La ĉefa kaŭzo verŝajne estas la simpla fakto ke oni ne konas TAGE kaj ĝian revuon! Alie multe pli multaj geinstruistoj aliĝus, sentante ke por ili la tutmonda solidareco ne plu estos utopio, se ili povas senti sin jam hodiaŭ en amikaj kontakto kun kolegoj alilandaj. Tio ja donos al ili plian kuraĝon por la ĝenerala poresperanta agado, sed ankaŭ personan ĝuon kaj multan instruon utiligeblan en la profesia laboro. Vidante kion aliaj kolegoj sukcesas en sia lernejo, en sia landa faka gazetaro, eĉ siaj naciaj fakorganizajoj rilate al nia propagando, vi ankaŭ plikuraĝiĝos, imitos kaj ankaŭ sukcesos!

Fariĝu do ano de tiu asocio, fariĝu kunlaboranto de la I. P. R.! TAGE certe lavas gravan rolon en la sukcesigo de nia afero! Fariĝu ĝia pioniro kaj agadu kunlabore kun viaj gekolegoj laŭ kune starigota agadplano! Tio estas la sola vojo por atingi la enkondukon de nia lingvo en la lernejojn kaj ĝisvivi la tagon kiam vi instruos al ĉiuj viaj lernantoj, en la kadro de la kutima programo.

la lingvon kiun vi amas kaj kiu ebligos al ili starigi pli hom-indajn rilatojn en la tutmonda faoso!

Leganto! Se vi estas instruist(in)o, ne de **S-ro P. Korte, Schoolstraat 13, Veen-dam, Nederlando** senpagan specimenon de I. P. R. kaj detalajn klarigojn pri TA-GE. Tio estas via devo: almenaŭ konatiĝi kun la Tutmonda Asocio de Gein-struistoj Esperantistaj.

Kaj se vi ne estas instruisto, vi ankaŭ povas plenumi belan taskon. Montru ĉi tiun artikolon al instruisto el via urbo aŭ vilaĝo, demandu lin, ĉu li scias pri la ekzisto de TAGE kaj instigu lin konatiĝi kun ĝi en sia propra intereso kaj en la intereso de nia movado, kies venko ne estas imagebla sen la kunlaboro de la instruistaro.

Siglismundo Pragano.

AL LA AMIKOJ DE LA HUMANECO KAJ PACO EN LA TUTA MONDO

Represo kaj traduko dezirataj, kondiĉe ke oni sendu 2 pruvekzemplerojn al la Centra oficejo de „Harand-movado”, Wien, I., Elisabethstrasse 20. Aŭstrio.

(Fino)

Ni rekonsciĝu! Ni ne lasu nian sorton komplete al homoj, kiuj devas esti nur niaj reprezentantoj, sed kiuj misuzas kaj fleksas nian mandaton, ĉar ni tro malmulte zorgas pri niaj propraj aferoj. La gvidantoj de la mond-aferoj montriĝis malkapablaj. Ve al ni, se ni plue restos nur rigardantoj! La mondo ne estas teatro. La viroj, kiuj sur la scenejo de la mondpolitiko montras siajn talentojn, estas ĉarpentistoj de nia sorto kaj de la estonteco de nia familioj. Nia profesio certigas al ni nur la trankviligon de la senperaj vivnecesaĵoj. Sed ĝi ne certigas nian estontecon, se ni ne rezervas al ni tempon, por okupi nin ankaŭ per la politiko, kiun tertaj demagogoj sukcesis kompromiti, por ke la popolo sin tute al ili elliveru. Ni devas komenci observi la politikon, ĉar montriĝis, ke la homoj, kiuj ĝ's nun sin okupas per la administrado (e publikaj aferoj, per la formado de nia mondo, per la regulado de la interrilatoj inter ŝtatoj kaj homoj, per la fabrikado kaj distribuado de bonoj, estis malbonaj mandatuloj. Ĉar aliokaze ne estus eble, ke ni en la dudeka jarcento ankoraŭ devas esti maltrankvilaj pri la paco kaj devas vidi, kiel nutraĵoj kaj krudmaterialoj estas detruataj, dum milionoj da homoj mortas pro malsato kaj sin memmortigas pro mizero. Aliokaze ne estus eble, ke oni nun ankoraŭ devus sensukcese batali por la asekurado de maljunaj homoj.

Ĉiu devas kunagi! Estus nepardoneble por ni, se ni senage rigardus, kiel la diplomato A aŭ la politikisto B per malfertaj paroladoj kaj faroj ekŝanceligas la mondon, pligrandigas la militdangeron kaj kondukas la homaron al la abismo. Ni devas observi la fingrojn de niaj mandatuloj. Mi ne plu volas porti respondecon kaj resti senaga. Mi volas kontribui mian parton je ĝenerala savagado, kiun oni devas entrepreni, por certigi la pacon kaj fine alporti al la homaro la bonstaton kaj la vivfeliĉon, por kio ekzistas ĉiuj premisoj.

Por tiu ĉi celo, mi instigis la asocion, kiun mi gvidas t. e. la mondorganizon kontraŭ rasa malamo kaj homa mizero, kies nomo estas „Harand-movado”, ke ĝi kunvoku por la dua parto de aŭgusto 1937 al Wien mondkongreson kontraŭ milito, malamo kaj mizero. Ĉiu homo, kiu estas kapabla entuziasmiĝi kaj posedas laŭgecon esti gvidanto de homamasoj, bonvolu decidiĝi transpreni la oficon de delegito. Li akiras la rajton partopreni en la kongreso, se li estos elektita de mil samlandanoj. Devas esti konstruata aparato, kies misio estus, kunvibri, kunsvingiĝi kaj voki, ĉiam, kiam ie en la mondo estas malatentataj kaj tretataj per piedoj la principoj de la justeco kontraŭ homoj, religioj, rasoj kaj popoloj. Mi atentigas pri la rasa leĝaro de la Tria Regno, kiu estas pugnobato en la vizaĝon de la kultura homaro. Mi atentigas pri la saĝon sofianta „jugisto Lynch”, kies verdiktoj ne estus konformaj eĉ al la etiko de la ĝangalo. Mi atentigas pri malatento de homaj rajtoj, pri perforto, teroro, malamo kaj senhonorigo de la idealo de justeco — teruraj karakterizaj ecoj de nia bedaŭrinda jarcento. Mi atentigas pri la

teruron vekantaj okazajoj en Hispanujo. Kiam kaj kie tio okazas, la konstruola aparato devus ekfunkcii, por alporti rebonigon kaj savi la honoron de la homaro.

Ankaŭ mi ĝis antaŭ kelkaj jaroj ne okupiĝis pri politiko. Malgraŭ tio mi sukcesis, en relative mallonga tempo en preskaŭ ĉiuj plej gravaj ŝtatoj de la mondo kolekti homamasojn. Kiu vidas la nuboplenan nuntempon kaj volas forigi la proksimiĝantan malfeliĉon, havas ne nur la rajton, sed eĉ la devon, tuj sin anonci. Ĉiu delegito devus jam nun komenci la laboron, ĉar ni volas la tempon, kiu estas je nia dispono, uzi por interkonsiliĝo pri la vojoj, kiujn ni devas iri, por ataki la militon, la malmamon kaj la mizeron. Kiu sin anoncos, povas havi nian helpon eĉ la kolektaĉo de la voĉoj kaj plenumo de sia funkcio. Ĉiu delegito tiamaniere povus en sia hejmlando krei popolan movadon.

EL LA AŬSTRALIA LITERATURO.

Joda Tinkturo

de Charles S. Gilmour

Mi naĝis reen en konscion tra maro da inkubaj sonĝoj kaj malfermis la okulojn antaŭ ĉielo, kies brilegeco igis ilin dolori. Mi tuj fermis ilin kaj komencis pensi, ĉar malgraŭ ke mia menso strange maltrankviliĝis, mia memoro estis klara. Tiun matenon, aŭ, povis esti, la antaŭan tagon, ni bajonete atakis la turkajn tranĉeojn.

Mi rememoris ke mi stumbladis sur malebena tero, falis du fojojn kaj relevis min, peze kuris kun kamaradaj figuroj dekstre — maldekstre. Tiam subite mi troviĝis en infero de l' bruo, kaj, dum glitis en mian koron malvarma sento de teruro, mi suferis akran ŝokon kaj jen... nigreco.

La Turkoj estis min paŝtrafintaj, kaj mi demandis min pri la sorto de la kumbatalintoj: ĉu ankoraŭ ili vivas? Mi ne sentis malsaton aŭ soifon, ne konsciis doloron. Sed mi scivolis: ĉu mi prave vundiĝis, kaj penis levi la kapon. Tion mi ne povis; mi nur sukcesis turni ĝin flanken, kaj denove malfermis la okulojn. Proksimume futon for de mi kuŝis alia homo, juna oficiro, evidente grave trafita. Li movis la kapon, kaj ĝemis.

Inter ni, apud mia kubuto, kuŝis familiara objekto, malgranda botelo da joda

kin enfluis en la grandan riveron de la amo al la proksimuloj, paco kaj justeco, kion la kongreso devus enkorpigi. Estas senencaĵo aserti, ke ekzistas neniu rimedo por certigi la bonstaton kaj vivfeliĉon al ĉiuj homoj sur la tero. Ekzistas vojo, se oni havas la honestan volon serĉi ĝin.

Homfratoj! Anoj de ĉiuj landoj, rasoj kaj lingvoj! Anoncu vin, se la sorto, la vivo kaj estonteco de viaj infanoj estas al vi karaj! Anoncu vin, ankoraŭ antaŭ ol la kanonoj parolos, anoncu vin, ankoraŭ antaŭ ol el nia belega mondo fariĝos teruoplena amaso da ruinoj!

Irena Harand.

Informojn pri la mondkongreso donas en ĉiuj lingvoj, ankaŭ en Esperanto, la kongres-oficejo de la „Harand-movado“, Wien, I., Elisabethstrasse 20, II-a etaĝo. Aŭstrio.

tinkturo, el la kampa hospitalo. Je la vido mi ekpensis pri konsilo de trupŝipa kuracisto: en okazo de vundiĝo, uzu ĝin sen prokrasto. Mi penis etendi la manon al la boteto, sed sentis min nekapabla movi la brakon. Estas ja terure, havi la volon movi membron, sed malhavi la povon.

La boteto da tinkturo, tiele proksima, turmentegis miajn pensojn. La juna oficiro, kiu kuŝis tie, tordata de doloro kaj soifo, kriis obtuze je akvo, sed min okupis nenio ekster la pasia deziro tuŝkapti la botelon per miaj fingroj. Mi kredis, ke se mi povus tion, ĉio estus bona eĉ mi; mi tial baraktis penante levi la manon. Sed ondo de vomemo tiris min en abismon, kaj mi denove falis en senkonsciecon.

Kiam mi vekigis, estis ŝajne posttagmezo, kaj mi sentis iom da iritanta doloro en la kapo. Mi trovis, tamen, ke mi povis levi ĝin ĝis gradeto, malfermis la okulojn kaj turnrigardis. La homo sternita apud mi jam kuŝis sur la flanko; liaj okuloj sin fiksas sur la boteto, al kiu lia mano malrapide almoviĝis.

„Tio estas mia“, mi raŭkis. Li rigardis min kaj ridetis malforte. Mi vidis

lian manon, kun la fingroj disetenditaj, limake aliranta la botelon.

„Damnu vin”, mi sakris. „Tio estas mia”.

Mi ree kaj ree baraktis por moviĝi kaj preskaŭ svenis denove, kiam mi sentis la dekstran brakon iom rektiĝi. Do nun stariĝis konkurso inter ni, oficiro kaj simpla soldato, ambaŭ grave vunditaj, por atingi la etan botelon, kiu, en niaj febraj mensoj, posedis tiel grandegan signifon. La kupre-brula suno sekompate fajris sur nin.

Estas al mi nun indiferente, ĉu mi vivas aŭ mortas, sed mi nepre devas havi tiun jodaĵon por verŝi sur miajn vundojn. Mi tord-perfortis la kapon kiom mi nur povis kaj okulmangis lin kun malamo kaj ĵaluzo, furioze penegante atingi la botelon per mia rampetanta mano, kiu antaŭeniĝis per ĉiu ekpuŝo onon da colo.

Sed mia rivalo jam estis pli apuda al ĝi ol mi, kaj malgraŭ alternaj ondoj de kapturigo kaj nigro, mi freneze pliluktis, senmova krom la izolaj agitoj de mia mano. Ankoraŭ rigardegaute mian konkuranton, mi supozis ankau lin preskaŭ svenanta; sed io simila al triumfo

brilis en liaj okuloj, kiam ili renkontis la miajn.

Pluen rampis lia mano pli rapide ol mia povis, ĝis ĝi alproksimiĝis je duoncolo al la botelo. Mi nun sciis, ke neniam mi posedos la tinkturon, kaj mi ploris amarhumore pro ĉagreno.

Sed nenia triumfo brilis nun en la griza vizaĝo, kiu estis tiel proksima al la mia, kaj mi denove rigardis liajn tenemajn fingrojn, nun preskaŭ ekprenotajn la botelon. Unu momenton mia spirito ĝoje eksaltis, ĉar mi kredis, ke li finfine ne povos atingi ĝin; tiam, fiksrigardante min, li per siaj fingroj ĉirkaŭprenis ĝin.

Mi gapis, malamegaute lin ekster ĉia imago; tiam, kun konvulsia kolekto de fortoj, li puŝis la botelon en mian manon.

Ses semajnojn poste mi rekonsciigis en Londona hospitalo. Sed mi neniam plu vidis la oficiro. Eble li mortis tie, ĉe Lone Pine (1).

Tradukis R. Banham.

(1) Lone Pine, sur Duoninsulo Gallipoli. Tombeĝo de multaj, multaj aŭstraliaj soldatoj.

JE MEMORO DE HENRYK SIENKIEWICZ

Antaŭ dudek jaroj, la 16-an de novembro 1916 j. perdis Polujo unu el siaj plej bonaj filoj, kiu kreis konvenan spiritalan atmosferon, en kiu povis reviviĝi la juna Respubliko. La sortobato estis des pli dolora, ke en la unuaj jaroj de la renaskiĝinta regno ofte mankis tiel fortaj geniuloj, kiuj povus konforme influu la animon de la popolo.

Silentigis por eterne la koro, en kiu regis nur nun sento: amo al Patrujo. En la momento, kiam la konkerintoj jam preskaŭ sukcesis malnobligi la polan animon, ekbrilis per fajro de siaj vortoj Henryk Sienkiewicz, kaj per nobelula glavo fraptuŝis la nacian honoron.

Henryk Sienkiewicz estis por la pola nacio ne nur genia verkisto kaj poeto. Li ludis preskaŭ historian rolon, kreinte spiritalan atmosferon meze de la pola nacio, kinn liaj nobelaj romanoj inspiris al heroaĵoj sur kampoj de sangaj bataloj por akiri la sendependecon.

Jam liaj unuaj, koncerne al amplekso malgrandaj, literaturaĵoj estas filigrana studo de la bona animo, kaj speciale de la pola animo. Sienkiewicz ne deziras

popularecon, ne deziras pere de flatado al la legantoj akiri ilian favoron. Ne estas tasko de vere nacia verkisto krei per forviŝado de mankoj kaj eraroj difektitan bildon de nacia animo. Genia verkisto devas senti sian devon kiel edukisto de la socio, kaj devas pli ĝuste substreki tiujn malvirtojn kaj mankojn, montrante samtempe la vojojn al korektado. Sienkiewicz tiun sian rolon jam en la komenco de sia artistika kreado elektis kiel dominantan.

Vera tragedieco kuŝas en la fakto, ke ne estis donite al Henryk Sienkiewicz, same kiel al multaj aliaj Poloj, kiuj helpis al rekonstruado de la Respubliko, ĝisatendi la momenton, kiam la Aglo Blanka ekestis el cindroj kaj etendis siajn potencajn flugilojn super la liberigita Patrujo.

Henryk Sienkiewicz agis ne nur sur limigita tereno de literaturo. Kvankam kelkaj liaj verkoj estas tiel specife polaj, ke fremdulo nur malfacile povas enpenetri en ĉiujn detalojn, kaj la lingva riĉeco de Sienkiewicz ne videbliĝas tiel forte en la tradukoj, malgraŭ tio, kelkaj

tradukajoj de liaj verkoj estas majstraĵoj sui generis. „Quo Vadis”, „Sen dogmo”, kaj ankaŭ tute purpola „Trilogio” disvastigis la gloron de Henryk Sienkiewicz tra la tuta terglobo kaj starigis lin en vicon de plej famaj eŭropaj verkistoj.

Henryk Sienkiewicz komencis sian literaturan karieron per etaj verketoj, kiujn tamen karakterizas lingvo vere poezia, muzika kaj profunda eksento de la psikologio kaj bona animo kaj la noveloj: „Janko muzikanto”, „Skizoj per karbo”, „El la memorlibro de instruisto el Poznań” ne estas verkoj de ankoraŭ nematura junulo, sed kreaĵoj vere poeziaj, posedantaj profundan socian fundamenton.

Ofte devis Sienkiewicz pro materialaj zorgoj, serĉi vojon al ekzistado en la ĵurnalista laboro, kvankam liaj inklinoj direktis sin speciale al verkado de romanoj. Sed ankaŭ en tiu fako restis Sienkiewicz fidela al la literatura verkado kaj liaj ĵurnalistaj laboroj estas siaspecaj majstraĵoj.

Li ne perdas la tempon, liaj ĵurnalistaj vojaĝoj servas al li por profunda studado, kaj tiu influo respeguliĝas multfoje en liaj laboroj.

Malfacile estas priskribi la agadon de Sienkiewicz en kadro de ĵurnalista artikolo. Ĝi estas tiel diversspeca, tiel grandega, ke la priskribo plenigus tutajn volumojn. Liajn verkojn karakterizas pro-

funda instruiteco, eksterordinara labor-sistemo, simpla sed belega lingvo, pitoreska stilo.

Henryk Sienkiewicz povas esti konsiderata kiel spirita kreinto de polaj Legioj, kiuj dum la lasta mondmilito sukcesis vekti per sia heroeco la admiron de la tuta mondo.

La „Trilogio”, instigante la Polojn al memfido, revivigis la glorajn tempojn de Pollando, heroajn batalojn kaj venkojn de Stefan Czarniecki, la entuziasmajn kaj oferemajn batalojn de la tuta novolo kontraŭ multoble pli grandaj armeoj.

Neniu pola libro estas tiel multe legata, kiel „la Trilogio” de Sienkiewicz. Sed li apartenas ankaŭ al la plej konataj polaj verkistoj eksterlande, kaj liaj verkoj atingis rekordan eldonnombron.

„Quo Vadis”, estis eldonita nur en Usono en 400.000 ekzempleroj kaj tradukita en 36 diversajn lingvojn. Multaj aliaj verkoj estas ne malpli famaj ol „Quo Vadis”, sed ili posedas pli nacian valoron, speciale por Poloj, dum „Quo Vadis” estas vere internacia.

Lastatempe tiu ĉi genia ĉefverko de Sienkiewicz estis eldonita de la Amsterdama Populara Esperanta Biblioteko en majstra esperanta traduko de fino Lidjo Zamenhof.

Henryk Sienkiewicz estis la unua Poloj, kiu ricevis la Premion de Nobel.

Nusia Bertig - Dattnerowa.

DR. LEOPOLD DREHER.

LINGVA ESPLORO

En „La Praktiko”, kiam redaktas en Hago s-ano Cseh, sub la titolo: „Lernu per la eraroj”, estas citataj eraraj frazoj trovitaj en diversaj libroj, gazetoj kaj aliaj presaĵoj. Do la samo, kion mi komencis jam antaŭe en „Pola Esperantisto” pri ĝi mem.

Manko de tempo ne permesis al mi, bedaŭrinde, daŭrigi en 1936 tiun kritikan laboradon, kiun s-ano Cseh nomas „utila servo al niaj legantoj kaj al niaj — verkistoj”.

Tamen „pli bona io ol nenio”. Tial mi travigardos ĉi-foje jaŭ hazardo elektitan numeron de „P. E.”, nome tiun de marto 1936.

„Kaj ĉi broŝureto havis lokon de apero, ne alian kiel en nia ĉefurbo”. — En ĉi tiu frazo anst. „kiel” devas esti: ol. Oni diras: same kiel, sed: alie ol, alia ol.

„Sed bedaŭrinde ni lom po iom deturnas atenton de la tuta afero”. — Ĉi tie la skribinto uzis „iom po iom”, anst. „lom post lom”. La vorteto „po” ja havas tute alian signifon.

„La kongreso ja sendube okazos, sed koncernas nur en kta formo”. — La vorto „koncernas” estas verŝajne traduko de „chodzi o to”. La ĝusta traduko devas esti: temas pri tio.

„Sanĝlita militisto antaŭe estis ofero de infekto”. Anst. „ofero” pli bona estas: „viktimo”.

„Tiuĵ atakoj kaj insultoj malbone efikas sur la sanstato de la granda selekcisto”. La vorto „efiki” ne povas postuli la prepozicion „sur”. Same „influi sur” estas eraro, bedaŭrinde tre ofta ĉe niaj samideanoj. Plej bone estas uzi „al” aŭ „je”.

„Kunmetitaj vortoj ne prezentas plen-
 ekzakte sumon de ideoj, kiel opinias
 s-o L. Dreher”. — Ĉi tiu frazo estas tu-
 te senerara laŭ lingva vidpunkto!.. Ta-
 men mi citas ĝin, por — defendi min
 kontraŭ riproĉo. S-aŭo Chmieliński ri-
 proĉas al mi, ke mia opinio ĉiuj vortoj
 kunmetitaj en Esp. formas nurajn vort-
 sumojn. Ĉu efektive mi iam aŭ tie diris
 tion?

Mi diris nur, ke laŭ mia opinio „sci-
 povoj” kaj „atendsopiri” resp. „sopiraten-
 di” konsistas el tiel similencaj elemen-
 toj, ke ĝustadire III (t. e. tiuj ĵus nomi-
 taj kunmetitaj, sed ne ĉiuj kunmetitaj)
 faras neniam novan ideon, sed sole la
 sumon de ambaŭ elementoj.

„Mi devas elekti ekzemplon ĝustan,
 senriproĉan, klaran, kaj ne ĵus strange
 nekompreneblan”. — Anst. „ĵus” pli taŭ-
 gas: „ĝuste”, „precize”, „speciale”, ĉar
 „ĵus” estas uzata de la plej bonaj espe-
 rantaj verkistoj sole kiel temp-adverbo.

„Amasoj hipnotigitaj per ĉarmo de lia
 ludo”. — Mi preferas: hipnotitaj per la
 ĉarmo de la ludo, ĉar ĉi tie la sufikso
 — ig — estas superflua, kion povus si-
 gnifi „hipnoti”, se ne la samon kion
 „hipnotigi”?

„Paderewski ludis en Germanujo, lu-
 dis en Rusujo, ludis en Aŭstralio, Sud-
 Ameriko, kaj eĉ li atingis finojn de A-
 friko”. — Ĉi tiu frazo pensigas („eĉ li”),
 kvazaŭ ne nur aliaj, sed ankaŭ Pade-
 rewski atingis „finojn de Afriko”. Ta-
 men evidente la aŭtoro volis diri nur,
 ke Paderewski ludis ne nur en Germa-

nujo, Rusujo k. e. p., sed eĉ en suda A-
 friko. Tial „li” estas superflua kaj for-
 strekinda. Se la aŭtoro ne volas malba-
 vi la pronomon „li”, li povas diri: „kaj
 li eĉ atingis k.t.p.”

„Suna ardo estis preskaŭ ne suferebla”.
 — Ĉu efektive la aŭtorino opinias, ke
 oni ne povis suferi pro la ardo de F su-
 no?.. Kompreneble, la frazo devas tek-
 esti: La suna ardo estis preskaŭ netoler-
 ebla.

„La vento kaŭzita per movo de aŭto-
 busoj brulvundis niajn vangojn”. — Ĉar
 la „movo” estas la kaŭzo de F vento,
 sekve la frazo devas teksti: „La vento
 kaŭzita de F movo (aŭ: movado) de aŭ-
 tobusoj k.t.p.”.

„Ili estas ĉirkaŭvolvitaj per felto de
 ventro ĝis la kapo”. — La sama simpa-
 tia aŭtorino opinias, ke ne decas opini
 bednenajn ventrojn kiel sufiĉe konatajn,
 sekve postulantaĵn la artikolon „la”. Nur
 iliaj „kapoj” estas konsidereblaj kiel liaj,
 t. e. kiel konataj, jen kial: de ventro ĝis
 la kapo. Kompreneble, taŭgas ambaŭ
 manieroj: de F ventro ĝis la kapo, aŭ:
 de ventro ĝis kapo.

„Tio sama fariĝas kun haŭto de be-
 stoj kaj homoj”. — Niaj legantoj jam
 ofte legis, ke mia opinio tia frazo devas
 teksti: tio sama fariĝas pri haŭto k.t.p.

„Post kelkaj horoj de fortoj elĉerpa
 vojo”. — Ĉi tie troviĝas stranga espri-
 mo: „fortojn elĉerpa”, anst. fortoj el-
 ĉerpanta. Eventuale oni povas diri: fort-
 elĉerpa.

MINUSKA MANTEL (l.wówo).

HA, HA! PRO LA AMO!

Noktiĝas. Peza dormo envolas la la-
 can naturon.

Lago. Grizverdaĵ saŭmkronoj sible
 bruklakas kontraŭ rokon... krispiĝas...
 disfluas... kumpuŝiĝas obtuze... ĉirkaŭvol-
 vas la orfe starantan koloson per saŭ-
 ma fluidaĵo.

La lago de simmortigintoj. Humida lu-
 bilo de transmondaj rendevnemuloj. Fu-
 ĝintoj de antaŭ surteraj plezurajoj.

Balanciĝas la kadavroj tien... reen...
 Grizverdaĵ saŭmkronoj surpremas mal-
 sekajn kisojn sur balajn fruntojn, ŝveli-
 ĝitajn linojn, gapajn okulojn.

Balanciĝas la kadavroj tien... reen...
 Saŭmkronoj zumas, siblas... krispiĝas...
 balance portas en siaj brakoj ŝvelven-
 trajn ŝarĝojn.

Parelas la pallipaj buŝoj. Blua lango
 klakas kontraŭ la palaton, gorĝo eligas
 sonojn stertorajn. „Panon... intestoj miaj
 kantis melodiojn de malsato”... „Pa-
 non”... blua lango klakas kontraŭ pala-
 ton... „intestoj miaj... miaj... mi...”

„Ha! Ha! Sinjoro Panow!” Intestoj liaj
 kantis melodiojn de F malsato... „ha!
 ha!” brue eĉas la kunnagantoj.

„Mi volis vidi la mondon! Salti trans
 la globon, venki maron, gliti trans ur-
 bojn zigantajn, vidi la bluan Adriati-
 kon... la sunon de Italio. Ĉu vi aŭdas
 la susuron de la banknotoj... jen... ri-
 gardu... mil... dekmil... centmil... jen la
 diabla allogilo... ha! ha! la ciferoj sufo-
 kas min... mi... volis venki ilin... jes, la
 ferajn dentojn de la kaso. Jen la tran-

ĉa luno blindigis min... ho, policanoj... ilj volis kapti min... kiam la mara kolo-sono prenis min en siajn brakojn... haal la moonoo! haal!" — grakas Sinjoro Defraudow.

„Ha! Ha! Hi volis kapti lin... hu!, li volis venki la mondon... bluciĉelan Italion... Ha! Nun li gaje uĝas kun ni, Sinjoro Defraudow”.

„Brown Boveri... Hermes-Banko... kurzo saltanta al kapturna alteco... brue falanta en senlaman nulecon... ha! jen la paperoj sufokantaj mian gorgon, premas min... disfrazas min la borso. Elŝiris miajn intestojn, formangis mian koron, elŝuĉis mian cerbon. Detruis, venenigis min, forbalais mian familion. Filinoj surstrate... edzino fliziĝinta!” — ĝemas Sinjoro Monetow, frapas sian ventron, plenan de akvo... klakluŝas sian kalvaĵon... baraktas gaje per la piedoj... petolene turnas sian dorson.

„Ha! ha! Elŝiris liajn intestojn, formangis lian koron, elŝuĉis lian cerbon! Brown Boveri... Hermes-Banko... kurzo saltanta, refaliĝanta sur kapojn — Ha! ha! Sinjoro Monetow!” La noktaj rendevuantoj orellranĉe priblekas mokon kaj mizeron.

Balanciĝas la kadavroj tien... reen... Grizverdaĵ ŝaŭmkronoj ekpetolas, starleviĝas... kunniksiĝas... kirle turnas la korpojn.

Hopla! Hi tuŝas randaĵojn, molaĵojn. Manoj palpsentas ŝin, la blondbuklan novalventinon.

„Mia nomo estas Vera Amowska, 18-jara”, ridetanoncas pala buŝo.

Vera Amowska, 18-jara, profunde reverencas Defraudow, Panow, Monetow.

„Vera Amowska, 18-jara” reĉfas la ŝaŭmkronoj.

Bankisto Monetow karesas sian kalvon, frapas sian ventregon, plenan de akvo, okulumas al bela pala Vera Amowska 18-jara.

„Estis iam... estis ie...” kantis ŝi. „Estis iam... estis ie...” ripetis la sublaguloj.

Feliĉa mi estis, feliĉega. Blanka veste sur mia korpo, ruĝa rozo en mia maneto. Rozo, ruĝa kaj ebrigiĝe bonodora. Ho, mia unua balo! Unua mia amuzo. Brilaj perloj plektiĝis ĉirkaŭ mia eigno blanka kolo. Buŝo mia tremete atendis kisetojn, ĉarmajn amflustrojn.

Brilis la kandeloj, en la balsalongo. Jetis misterajn makulojn sur la riĉe skulptitan plafono. Sajnis al mi, ke la ĝipsanĝelo en la dekstra murangulo, petote levias sian fingreton.

La salono trempiĝis en ebrio, rido, varmege. Parfumodoro dolĉe svenetigis.

Tie staris li, Francisko Romano. Mia destino. Valso ludadis, levis la animon alten, al paradizaj sferoj.

Francisko! La floro, rozeto, tremete kliniĝis, la kalikoj volupte enŝorbis vian ĉeeston.

De malproksime... ie... tra la densa nebulo aŭdiĝis dolĉa sekreta flustro... Tango... Tango Argentino.

Mi plektis miajn lilioblankajn brakojn ĉirkaŭ lian muskolan kolon... ni dancis Tangon... Tangon Argentinon.

Gipsa anĝelo, en la maldekstra murangulo, ĉu eble en la d... d... dekstra? Ha! ĉampanon sorbas miaj kisŝveligitaj febraj lipoj. La anĝelo en la dekstra muro... murango minace levias sian ŝtonan fingron... ha! ha! mia glaso laŭte eklintas sur ĝia nazo... hu... hup... hup... Ha! ha! pro la amo.

La nazo estas... hup... for... nun la dna ĉampanĝlaso... hup... ankaŭ la fingro ne plu minacas... hoola... hup... ĉion distre- tis jam la piedoj de la dancantoj.

Tra... ta... ta... ta... marŝas muziknotoj en mia dekstra cerbonarto... subite la „fis”-sono ekcriaĉas... tin ĉi sono tranĉas mian haŭton, ŝiras mian robon, mordas miajn! Gabe malfermante miajn okulojn, mi vidas ies buŝon, suĉe ore- niĝantan al la mia.

Gipsanĝelo sennaza, senfingra ne plu minacas, sed la „fis”-sono petoldancas sur la rando de la ĉampanĝlaso. Mi volas forŝiri ĝin... ĝian kapon... hoo... la hu... buk... bukloj sur vira kapo interplektiĝas kun miaj karesantaj fingroj... Tango Argentino... tra... tra... tra... Vera Amowska mi estas, 18-jara, sur la unua balo. Ha! ha! Mi kuŝas sur vato, jes, la ĝipsanĝelo preparas ĝin. Mi estas en la ĉ... ĉ... ĉielo... sed, ho, hup... k... k... kial sur kusenon? Lito? Ne... jes... ne... hoo... mi promesis al panjo... ne! Mi volas la ĝipsanĝelon. Ne! Lasu min! Ridas la sen- naza, senfingra aĉ... ĝio... ĝipsanĝelo! Tango Argentino.

* * *

Kial kuŝas ĉi tie mono, kaj kie estas Francisko Romano? Jes, la mono, por la ĝipsanĝelo, mi riparigu ĝian fingron, ĝian flarilon. Aŭ ne? Mia kapo... hup... ka... po...! Kion signifas la letero por la dolĉa kunesto kun bela katino?”

„Kaj hejme mi volis demandi patri- non”. „Ha! ha! Hejme ŝi volis demandi

la patrinon..." kvikis la aŭskultantoj en la lago... „demandis la patrinon”.

Kial ne plu malfermiĝis la patrina pordo? Kial ne plu kombis miajn orajn harojn la delikata patrina mano? Kial oni pelis min tra la vilaĝo, ĵetis sur min ŝtonojn, kotpecojn?

Klak... bruas la pluvo... hu... hu... ple-ras la vento. Francisko... Franc...

Ĉiam mi estos la via... mi amas vin. Kial pelas la vento tiel antaŭen? Ĉiam mi estos la via... mi amas vin. Prenu min al vi. Mi volas ĉampanon... ne ludu valson... kapelestro... ludu tangon... Tangon Argentinon. Estas tiel malvarme... kovru min per via korpo, Francisko. Mi

amas vin. La ondoj tiel bruas... patri-no... malfermu pardon. Tenu min, Fran-cisko. Ni dancu Tangon Argentinon. Ka-pelestro ludu! Gipsanĝelo, ne minacu! Pardonu al mi, patrino! Mi amas vin, mi amas vin Francisko... mi, Vera Amow-ska. 18 jara sur la nuaa baio.

* * *
* * *

Mi mortis pro la amo! Pro la amo mi mortis.

Ha! Ha! Pro la amo! Rido malica tran-ĉas la surfacon de la lago. Balanciĝas la kadavroj tien... reen... Ondoj krispiĝas la palaj droniĝintoj petolridas... Ha! ha! morti pro amo... ha! pro la amo morti?

HENRYK GIELB.

Nordaj Gandoj kaj Popoloj

(Fragmento*)

Mi saltis en vagonon, sed mi restis en la pordo. Mi volis profiti ankoraŭ kel-kajn minutojn por adiaŭi la akompanan-tajn min tartuanojn.

La vagonaro ekmoviĝis. — mi svin-gis per tuketo al la ĉiam malproksim-iĝantaj konatuloj. — La malluma nokto jam estis englutinta la vagonaron, kiam mi deturnis la okulojn for de la direk-to, kie restis miaj akompanantoj. La va-gonar-pordo ankoraŭ estis malfermita, kaj ni veturis jam plenforte. Nur nun mi turnis la atenton, ke estas dan-ĝere stari ĉe la malfermita pordo. Sed mi ne estis sola; rigardante malantaŭen, en la mallumecon, staris knabino ĉirkaŭ 18-jara. Mi ekmemoris, ke ŝin akompanis iu sinjorino, kiu persiste klar-igadis al ŝi ion en la estona lingvo.

La sinjorino restis sur la perono, kaj mia najbarino ĉiam staris ĉe la malfer-mita pordo de la kuranta vagonaro.

Mi alparolis ŝin esperante, poste ger-mane, sed ĉio sen efiko — ŝi montris signojn de nekomprene. Nur ruse mi sukcesis klarigi al ŝi, ke oni devas fermi la pordon, ĉar povas okazi akcidento.

„Pli bone se estus okazinta” — res-pondis la knabino, per malĝoja, preskaŭ aŭdebla voĉo, kvazaŭ ŝi estus reziguinta pri la plua vivo.

Tiam mi ne plu atendis: decide mi kaptis la pordon kaj ĝin fermis, puŝ-en-tirante en la vagonon la misteran junu-linon

Mi demandis pri la kaŭzo de tiu re-zignacio, sed ŝi apenaŭ sukcesis rakon-

ti, ke la saman tagon ŝi estis forlasinta la hospitalon, kaj nun ŝi veturas al Pärnu — kiam alvenis konduktoro kaj ek-pestulis la biletojn.

Ŝi eniris en kupeon por preni sian bi-leton kaj la konduktoro ŝin sekvis.

Pasis kelkaj minutoj. La konduktoro iris for, sed ŝi ne revenis.

Ekinteresita mi malfermis tiun kupe-on, sed tuj mi volis retiriĝi; pensante, ke ĝi estas nur por virinoj.

Sur unu benko sidis nia malĝoja ko-natulino, kaj vid-al-vide, kovrita per man-telo, kuŝis alia ino, vidigante nur bele-gan, kiel artiste skulptitan piedeton...

En la sama momento ŝi forigis iom la mantelon de la vizaĝo, kaj brilanta okulparoj „mezuris” min de l' piedoj ĝis la kapo...

„Pardonu”, mi diris ĝentile, ĉi-tie es-tas nur por virinoj?

Sed aŭstataŭ ekaŭdi respondon de tiu kun kiu mi jam estis parolinta, ekpar-olis la kuŝantino germanlingve, ke mi po-vas okuli lekon.

Mi volis klarigi ke mi jam estas oku-pinta lokon en alia kupeo, sed ŝi daŭre parolis, montrante al mi lokon apud ŝi...

„S-ro, ŝi diris, ni povas paroli libere, nia najbarino ne komprenas nin. Ŝi ve-nis en la kupeon — daŭrigis la kuŝan-tino — kaj diris, ke iu alparolis ŝin germanlingve, ŝi priskribis la personon — estas ĝuste vi”...

Mi ne sciis kion respondi; jen tiu ne-konata juna knabino, en kuŝanta libera pozo, ekzamenas min, kiel profesoro.

Mi nepre volis ekscii, kiu estas ŝi? Dume mi tute forgesis, ke miaj valizoj restis en alia kupeo sen protekto.

„Ĉu vi, fraŭlino, ankaŭ veturas al Pärnu? eksidinte mi demandis.

„Jes”.

„Ĉu ankaŭ vi reveturas de malsanulejo?” mi daŭrigis.

Tiun fojon ŝi neis, klarigante al mi, ke nian kanvojaĝanton ŝi vidas nun la unuan fojon.

Nia malĝoja najbarino, aŭdante la nekomprenblan por si interparolon, prenis diskrete sian malgrandan pakajeton kaj lasis nin solaj...

Nun, ju pli multe mi rigardis mian novan konatulinon, des pli forte ŝi plaĉis al mi...

Ni estis nun sidantaj unu apud la alia, ni eslis jam multe parolintaj, unu observis multe la alian, sed ankoraŭ ĉiam fremdaj, tute anonimaj...

— Kvazaŭ ĉasisto, kiam li ekvidas belan birdeton, ne nur li neniam ĉasas, sed li eĉ de l' loko ne moviĝas por ne forlimigi la belan aperaĵon, kiun li rigardas sopire...

Mi ne kuraĝis demandi, kiu estas la ĉarma infanino, kiu tiom saĝe kaj inteligente parolas, — prefere mi provokis ŝin al demandoj.

Ĉion mi respondis elĉerpige, pruvante samtempe per atestoj kaj legitimiloj...

La „ekzamenon” mi sukcesis bone; mia najbarino evidentigis nekaŝitan kontenton. — fine ŝi malfermis la buŝeton. — kaj ĝoje ridetante ŝi vokis: „Jurist, Jurist, kia hazardo, kia bona signo”...

Ŝiaj etaj manoj rapide malfermis malgrandan valizeton, prenante legitimilon.

„Legu” — ŝi diris —

„Tanja... studentino de la jura fakultato, Universitato en...”

Mi ne scias kial, sed kiam mia penso-aparato reekfunkciis, mi estis tenanta Tanjan en la brakoj. Ĉirkaŭ mia kolo estis kunplektitaj ŝiaj etaj dolĉaj manoj, kaj sur miaj lipoj mi sentis la aromajn, ĉerizo-kolorajn lipetojn de Tanja...

Nun, kiam mi, sidas hejme ĉe la skribotablo kaj verkas la ĉi-subajn liniojn,

mi pensas: kiel okazis, ke dek minutoj sufiĉis por kroni mian konatiĝon per kiso, kies dolĉecon mi sentas ankoraŭ.

— La vojo de Tartu al Valga, la landlimo de Estonio, pasis kiel unu longa, neforgesebla kiso...

En mia notlibro mi trovis noste jenan frazon: „Tanja, dolĉa knabino, inteligenta, matura kaj konscio-pleua homo. Vagonaro Tallinn — Riga, 24. 15 — 2.15, la 13. de septembro 1935” kaj sekvas adreso, skribita per la mano de Tanja...

Du horoj, sed kiom rapide ili flugis for...

Ni devis disiĝi en Valga. La vagonaro al Pärnu foriris la unua. Ni adiaŭis unu la alian kvazaŭ sin amantaj frato kun Tratino.

Kiam la vagonaro ekruliĝis, forportante Tanjan, miaj okuloj sekvis ŝin longe, longe...

Ĉe la fenestro de unu vagono mi rimarkis tiun, kiu estis la hazarda ligilo inter ni. Ŝi staris sola, sed ne plu malĝoja; ŝi rigardis alterne, jen min, jen la svingantan manon de Tanja, kvazaŭ ŝi dezirus diri: „mi ĝojas per via ĝojo, mi plu volas vivi”!!!

En ĵus ricevita letero, Tanja skribas: „...ja es ist sonderbar das Leben. Ich habe Dich nur 2 Stunden gesehen, und doch habe ich Dir so viel, so sehr viel zu sagen”...

„...es ist ganz wahr, wie Du sagtest, wir müssen uns früher gut gekannt haben”...

Kaj se in el Vi Karaj Gelegantoj, dubas, ke ni estis nin konintaj jam antaŭe, akceptu kiel aksiomon, ke Tanja kaj mi bone ekkomprenis unu la alian reciproke...

La konatiĝo ĉe unuj daŭras jarojn, ĉe la aliaj ĝi daŭras monatojn, por ni sufiĉis minutoj...

Tanja estas nordlanda virino.

*1 Tiu-ĉi fragmento estas parto de 48-paĝa manuskripto s. t. „Nordaj landoj kaj popoloj” — vojaĝraportajoj pri Latvio, Estonio, Finnlando kaj Svedujo.

H. G.

UWAGA!

Wszelkie wpłaty abonamentu miesięcznika „Pola Esperantisto” skutecznie można na konto PKO Nr. 406.660 lub **przekazem rozrachunkowym, kartoteka Nr. 29**, co zaoszczędzi wpłacającym koszty przesyłki.

ABONU MEM KAJ VARBU POR „POLA ESPERANTISTO”! VI LEGOS ĈIAM INTERESAJN NOVAJOJN PRI LA LANDO DE JUBILEA KONGRESO!

KRAKÓW. — La 17-an de novembro okazis ordinara Generala Kunveno de la „Societo Esperanto”. Oni elektis novan estraron por la venonta jaro, konsistantan el jenaj personoj: prof. Dro O. Bujwid, Dro L. Rosenstock, Dro L. Dreher, K. Bromek, J. Naubergowa, N. Dattnerowa, H. Aprilówna, L. Srebrna kaj H. Klingerówna. De post multaj jaroj je la unua fojo en la Generala Kunveno ne partoprenis nia prezidanto prof. Bujwid, ĉar la 20-an de oktobro li forveturis Brazilon.

La novelektita estraro vigle eklaboris, organizinte kurson, kiun partoprenas diligente 40 personoj, plejparte junuloj. La kurson gvidas s-ano Dro L. Dreher laŭ propra, tre bona metodo. Prepariĝas ciklo de interesaj prelegoj, kiuj okazados regule dum semajnaj kunvenoj de la societanoj.

En kunlaboro kun „Pola Esp. Klubo” nia Societo aranĝis Festvesperon honore al la Majstro, okazintan la 15-an de decembro en la belega kino-salono de la Industria Muzeo. La riĉan programon, kiun konsistigis deklamoj, kantoj kaj muzikludo, plenumis unuarangaj geartistoj. La salono estis plejplena. Speciale oni aplaudis f-inon Irena Szczepańska, kiu recitis propran poeziaĵon s. t. „Verda Printempo”.

LWÓW. — Alproksimiĝus la vintro, kaj per tio niaj klopodoj, ekvigligi nian movadon. Bela nova klubejo troviĝas ĉe str. Senatorska 8. Instytut Muzyeczny kaj estas disponebla marde kaj sabate de 19-21 horo. S-ro Józef Toczyski, prezentis sian valoran kunlaboron, estrante la gravajn antaŭlaborojn por la mondkongreso subtenita de aro da helpemaj geanoj. Je specialaj invitkartoj dissenditaj, kunvenis pli ol 50 geanoj, kiujn nia Klubprezidanto Dro J. Fels kore salutis. Oni diskutis pri aranĝo de specialaj sekcioj, plenumantaj jenajn taskojn: Preparo de propaganda materialo, enlernejoj prelegoj kaj kursoj, gazetartikoloj en „Chwila”, (redaktoro Szymon Szpund) aranĝo de propagandaj radioparoladoj kaj Esperanto-kabaredo, prezentita de lokaj artistoj de Polskie Radio Lwów (Programa Sekretario S-ro Jerzy Tępa) sub la gvido de la fama Radio-reĝisoro Mgr. Budzyński.

Dro Karol Klein, nia radioparolanto kaj s-ro Józef Toczyski intertraktas kun la Direkcio de la Radiostacio. Kurson

gvidas en la Societo Mgr. Natalia Kleinowa. (Rap. Minuška Mantel).

WARSZAWA. — La Esp. Rondo „Konkordo” nunjare rekomencis sian agadon iom malpli frue. Sed — kvazaŭ rekompenco — pli intense. Kaj ree, laŭ iama tradicio „Konkordo” okupas unu el plej aktivaj lokoj inter la Varsovia societaro. Post la inaŭgura „Viva Gazeto” Nro 1. (la numeroj estos daŭrigataj kaj la kunlaborantaro ĉiam kreskos) la 26-an de novembro „Konkordo” dediĉis — okaze de la 15-jara datreveno de morto de Adam Zakrzewski kunfondinto de „Konkordo” kaj unu el plej mondfamaj esp. merituloj — vesperon honore al Lia memoro.

Jam longe la varsoviaj samideanoj ne memoris tian vesperon. La malnovaj pioniroj ree ekaperis. Unu el ili, kun larmoj en la okuloj speciale aliris por danki pro la grandega feliĉo, liverita al lia animo. Ho, kiel longe li jam ne troviĝis en tia vere esperanta familio! Se eĉ li — laŭ liaj vortoj — iam venis al iu societo, li ankaŭ ne aŭdis esperantajn sonojn, ĉar oni paroladis tie nur pole. Kaj nun — dum tuta vespero — ekskluzive nia lingvo! Veraj larmoj montriĝis en liaj okuloj. Prezidis Dro Antoni Czubyński L. K. Pri vivo, ago kaj meritoj de Zakrzewski parolis Edvardo Wiesenfeld L. K. poste f-ino Szenfeld legis fragmenton el la „Historio” de Z., fine f-ino Dro Muszkatblat belege deklamis. Inspirita de la situacio ekparolis ankaŭ la jam tre longe ne montriĝinta s-ro Adolfo Oberrotman.

La vespero faris fortegan impreson je la ĉeestantoj, inter kiuj — kiel citite — troviĝis interalie Lejzerowicz LK, red. Pisarski-Woydakowski (membro de la red. komitato de P.A.T. — Pola Agentejo Telegrafa), s-ro Giełb k. a.

La venonta kunveno estos dediĉita al „Viva Gazeto” Nro. 2. La 15. XII. 1936. — kun la partopreno de la ceteraj varsoviaj societoj — okazos la tradicia „Tago de l' Libro”.

WILNO. — Post kutima somera interrompo Turista Esperantista Rondo (TERO) ĉe Z. T. K. ree eklaboris por la disvastigo de Esperanto en Vilno. Laste okazis en ejo de TERO granda propagand-vespero. Antaŭ sufiĉe multenombra ĉeestantaro (ĉirkaŭ 100 p.) s-ano S. Sik inaŭguris la Vesperon kaj je honore de nia Majstro estis ludata „La Espero”.

S-ano Sik tuŝis en sia parolado laste okazintajn kongresojn en Vieno kaj Krakovo, finante per alvoko al pli vigla laboro por Esperanto precipe en la jubilea jaro de nia movado.

La preleginto informis ankaŭ pri la preparaj laboroj kaj programo de la 29-a en Varsovio, al kiu li alvokis amase partopreni: kiel rezulto de tiu propaganda

vespero estas maifernita komenca kurso sub la gvido de Dro Perelman el Łomża (kiu loĝas nuntempe en Vilno). Ĉe TERO funkcias ankaŭ supera kurso sub gvidado de Dro A. Gurwicz. Danke al TERO funkcias komencaj kursoj en la lernejo „Szul-Kull” (gvid. de s-ano B. Subotnik) kaj en la komerclernejo de J. Gezundheit (gvid. de Dro A. Gurwicz).

PRI PLENA GRAMATIKO DE ESPERANTO.

Literatura Mondo informas ĉiujn aĉetintojn de la unua eldono, ke la dua eldono estas ĵus prespretigita. Ĝi estos ĉirkaŭ 100. paĝojn pli granda, ol la unua kaj la eldonejo ŝanĝos por ĉiu la unuan eldonon je la dua. La aĉetintoj, se ili hazarde ne ricevis la necesajn informojn antaŭ la 1-a de novembro povas ĝin havigi de la eldonejo aŭ de la firmo, kiu liveris al ili la libron. Kiuj ne deziras ŝanĝi, rajtas aĉeti la duan eldonon por la duona prezo *Literatura Mondo.*

ALVOKO AL KUNLABORADO.

La Redakcio petas insiste:

a) literaturemajn legantojn pri kunlaborado per regula alsendado de originalaj kaj tradukitaj literaturaĵoj.

b) propagandistojn pri verkado de artikoloj koncernantaj la problemojn de esperantista movado,

c) estrarojn de societoj apartenantaj al P. E. D. pri regula sendado de raportoj kaj koncizaj notoj pri la agado de siaj grupoj. La enhavo de la komunikaciaĵoj estu vere esenca. Oni evitu troadon, panegiraĵojn, personajn reklamojn k. s.

Se vi deziras, ke „Pola Esperantisto” estu interesa legaĵo por ĉiuj kaj inde reprezentu la landon de Jubilea Kongreso, provizu ĝin per leginda materialo!

OBNIZKA ABONAMENTU!

Każdy abonujący na rok 1937 miesięcznik „Pola Esperantisto” wpłaca do dnia 31 grudnia 1936

t y l k o z ł 6.50.

Po tym terminie abonament wynosi z ł 8.— rocznie.

Korzystajcie ze zniżki!

Równocześnie komunikujemy, iż zalegającym z wpłatą abonamentu za rok 1936 wstrzymujemy wysyłkę miesięcznika z dniem 1 stycznia 1937. Prosimy więc uprzejmie o wyrównanie zaległości.

ESPERANTO EN KIMRUJO.

Ĝis nun Esperanto ne bone progresis en Kimrujo. Por propagandi la lingvon kaj la movadon en la lando kelkaj fervoraj samideanoj instigis la komitaton de la „National Eisteddfod of Wales”—tre grava literatura kaj muzika festo—enhavigi en la programon por la venonta jaro (1937) Esperantan konkurson.

Do, por la plej inda traktato pri „Esperanto kiel komprenigilo inter la nacioj” oni donos premion de £ 5 (100 ŝilingoj).

Samideanoj el la diversaj landoj! Montru ke Esperanto estas utila kaj necesa. Verku traktaton kaj sendu ĝin ĝustatempe. Notu bone la regulojn. La numero de la konkurso estas 30.

Temo: „Esperanto kiel komprenigilo inter la nacioj.”

Ĉiu verkaĵo devas esti manskribita, maŝinskribita aŭ presita sur unu flanko de la papero. Uzu paperon sufiĉe grandan (ĉirkaŭ 30 c. m. × 20 c. m.) kaj kunligu la foliojn. Ĉiu verkaĵo afrankita kaj registrita, devas esti ĉe la sekretario inter aprilo 22-a kaj majo 1-a 1937.

Ĉiu konkursanto devas subskribi sian verkaĵon per pseŭdonimo kaj sendi sian nomon kaj adreson en sigelita koverto sur kiu montriĝas la nomo kaj numero de la konkurso, nome „Esperanta Traktato, No. 30.” kune kun la pseŭdonimo de la konkursanto.

Nomo kaj adreso de la sekretario:

Sinjoro J. Rhys Lewis,
Eisteddfod Office,
MACHYNLETH, Mont.,
Wales, Granda Britujo.

Al niaj abonantoj, legantoj kaj amikoj ni sendas tre korajn dezirojn ĝoje pasiĝi la **Kristnasko-festotagojn** kaj ĉion plej bonan en la **Nova 1937. Jaro.**

La Redakcio kaj Administracio de Pola Esperantisto.